

Por segundo ano consecutivo tivo lugar o Campo de Voluntariado Ambiental do río Tea organizado polo Proxecto Ríos ao abeiro das axudas do Ministerio de Medio Ambiente, Rural e Mariño. A actividade tivo unha grande acollida e nela participaron unhas 90 persoas. Desenvolveuse durante as tres últimas fins de semana de outubro.

Ramsés Pérez

II CAMPO DE VOLUNTARIADO AMBIENTAL NO TEA

Nesta edición, as actividades xiraron arredor da eliminación de especies de flora exótica invasora presente nas ribeiras do Tea. A temática do campamento xurdiu logo das conclusións tiradas no I Campo de Voluntariado Ambiental do río Tea (outubro de 2007), no que se fixo a diagnose do estado de saúde dos treitos alto, medio e baixo de dito río, empregando a metodoloxía do Proxecto Ríos.

O resultado da diagnose mostraba unha boa saúde aínda que con "primeiros síntomas" de deterioro, entre os que destacaban vertidos, especies invasoras, etc. (véxase Cerna 53: Tomándolle o pulso ao río Tea, pax. 58 e 59). Alén das denuncias que dende Adegas e outros colectivos se realizan continuamente sobre os reiterados vertidos aos ríos galegos, nomeadamente no Tea (como ten feito Adenco e Adegas Paradanta), desde o Proxecto ríos consideramos de interese dar continuidade a este campo cunha actividade que, por unha banda, permite divulgar a problemática das especies exóticas nos ríos e, por outra, levar adiante unha erradicación experimental de diferentes especies e facer un seguimento das mesmas mediante unha metodoloxía estandarizada.

EXÓTICAS INVASORAS NOS RÍOS GALEGOS

A introdución de especies exóticas invasoras, despois da destrución do hábitat, é a segunda ameaza máis importante para a biodiversidade, segundo a UICN (Unión Internacional para a Conservación da Natureza), especialmente para as especies autóctonas en perigo de extinción. Denomínanse "especies exóticas invasoras" aos animais e plantas alóctonas

introducidas que teñen a capacidade de reproducirse e perpetuarse no novo medio, competindo e desprazando a especies autóctonas. As bioinvasións aparece como un problema silencioso, pouco espectacular, comparado cun vertido nun río ou no mar, pero igual ou probabelmente máis pernicioso a longo prazo.

As invasións ademais de afectar á biodiversidade poden incidir nas actividades económicas e, mesmo, na saúde humana. A erradicación de especies exóticas invasoras adoita ser moi complicada e ás veces sen garantía de éxito. A mellor acción é previr, tentando evitar novas invasións, estudando os efectos sobre o medio das xa existentes, detectando puntos sensíbeis ou divulgando a problemática con campañas de educación ambiental dirixidas a concienciar á sociedade en xeral así como a sectores específicos (tendas de animais, xardiñería, etc).

PROPOSTA DE ACTUACIÓN

Durante o mes de setembro, educadores/as ambientais do Proxecto Ríos,

ESPECIES INVASORAS ERRADICADAS	DISTRIBUCIÓN E EXTENSIÓN DAS MANCHAS	MEDICIÓN (nº plantas ou kg de peso)	NUMERO DE PARTICIPANTES
<i>Bidens Frondosa</i>	Aisladas en todo o treito de 3 km	6	18
<i>Robinia pseudoacacia</i>	Aisladas en 60 m do treito	2 kg	6
<i>Conyza canadensis</i>	432 m ² e nuns 960 m lineais,	94 kg	24
<i>Phytolacca americana</i>	432 m ² e uns 1540 m lineais	286 Kg	38
<i>Acacia dealbata</i>	1242 m ² e uns 400 m lineais	401,5 kg	29
Canna	500 m lineais	28	6
<i>Phyllostachys spp.</i>	Población en expansión, 247 m ²	435 Kg	27
7 especies erradicadas	2353 m ² e 3 km lineais	1218,5 kg	85

en colaboración co experto Xurxo Mouriño, consultor ambiental de ARCEA, determinaron as especies prioritarias para a época, a metodoloxía de traballo, os protocolos de actuación así como as zonas nas que se efectuarían os traballos.

Elixíronse tres zonas nas que desenvolver os traballos de erradicación. As especies foron: *Acacia dealbata* (mimosa), *Phyllostachys spp.* (falso bambú), *Bidens frondosa* (garrapatón), *Phytolacca americana* (tintureira), *Canna sp.* (cana), *Conyza canadensis* (coniza) e *Robinia pseudoacacia* (falsa acacia).

O espazo onde se traballou estivo localizado nunha distancia lineal de aproximadamente 3 Km desde os Pasos de Tatín até a Ponte de Cernadelas, no concello de Mondariz. Esta zona foi escollida porque posúe uns valores ambientais sobresaiñtes, está dentro da Rede Natura 2000, e porque alí a consellería de Medio Ambiente xa tiña iniciado a eliminación da mimosa, polo que a nosa acción sobre esta especie sería máis efectiva. Os traballos leváronse a cabo de forma manual, empregando ferramenta como sachos, laias, escarificadores, tesoiras de podar, fouciños, podóns, bolsas para recoller as plantas eliminadas, etc. Para a protección do voluntariado ambiental contamos con luvas, gafas protectoras e botas.

Nas tres quendas a estrutura do campamento e os traballos desenvolvéronse de forma semellante. Os venres pola tarde logo da chegada e acomodo dos participantes no albergue, entregábase a documentación e realizábase unha presentación polo miúdo de como se ían desenvolver as xornadas de traballo. Continuábase cunha charla sobre as especies exóticas invasoras, nomeadamente daquelas asociadas aos ríos, coa finalidade de dar a coñecer a problemática, especialmente a dos ecosistemas ribeireños.

As xornadas do sábado estaban dedicadas exclusivamente aos traballos de campo. Logo do almuerzo organizábase os grupos de traballo por especies: un nas acacias, outro no falso bambú e un terceiro que se ocupaba do resto das

Ramsés Pérez

especies e tiña un carácter itinerante, xa que a distribución desas plantas atopábase moi espallada. Este último eliminábase fundamentalmente tintureira, garrapatón e canna.

Cada grupo ía acompañado por unha coordinadora. Primeiro delimitábase a zona de traballo medindo a superficie e logo comezabamos as tarefas. Cara ao mediodía os tres grupos xuntábanse nunha zona á beira do río para o xantar, e durante o mesmo comentábanse diferentes aspectos relacionados cos traballos en cada grupo, ou aproveitábase para visitar outras zonas de actuación. Na xornada de tarde, continuábase eliminando especies exóticas e ao final procedíase a introducir as plantas arrincadas en sacos que eran pesados para contabilizar a cantidade de materia vexetal eliminada.

Na xornada do domingo, logo do almuerzo, facíase unha posta en común dos traballos realizados onde os participantes aportaban suxestións relacionadas coas dificultades xurdidas durante a erradicación das especies, ou sobre como facer máis efectivos os traballos,

así como a necesidade de facer un seguimento sobre as zonas. Todas estas achegas e observacións foron recollidas por escrito nas follas de resultados que se cubrían o domingo pola mañá, onde tamén aparecen todos os datos tomados na zona de traballo: extensión, peso da materia eliminada, proximidade ao río das invasoras, tipo de substrato no que se atopan, etc.

O resto do día faciamos un roteiro por algún río de interese da zona. Na primeira quenda fomos a coñecer a zona de Pías, no río Tea. Antes de chegar a Pontearreas vólvese máis salvaxe modelando unha paisaxe abrupta moi fermosa, chea de saltos de auga, pozas e rápidos. Na segunda quenda o roteiro tivo un carácter máis cultural, visitando unha capela dos tempos da Inquisición e unha Fonte Santa onde existía un ritual de ofrendas á *Nai Natureza* que derivou nunha especie de peregrinación cristiá onde as ofrendas se converteron en cruces feitas con paus e onde se lle concede un desexo ás persoas que fan o ritual. A zona é moi fermosa e o camiño transcorre por unha calzada romana nos arredores do río Alén, afluente do Tea. E xa na última fin de semana os compañeiros de ADEGA-Paradanta guiaron un fermoso roteiro polo treito alto do río Alén, onde puidemos contemplar un fento relicto macaronésico do Terciario: *Woodwardia radicans*. Esta zona do río estaba chea de rochas que rompían a auga que fluía polo cauce, ofrecendo unha paisaxe de elevado valor estético e que acollía unha grande diversidade natural.

O campo de traballo valorouse moi positivamente, non só polo traballo desenvolvido, senón tamén pola alta participación e pola implicación mostrado polos voluntarios/as, xa que foi tal o número de solicitudes recibidas que nas últimas dúas fins de semana tívose que dar prioridade a aquelas persoas que aínda non participaran. Do resultado do traballo de todos os participantes contabilizáronse máis dunha tonelada de especies invasoras eliminadas ao longo dun treito de 3 km. Estes resultados foron presentados nos concellos do Covelo e Mondariz, rematando así as actividades do campo (ver cadro).

AGRADECIMENTO. A boa acollida do programa animanos a darlle continuidade. Dende o Proxecto Ríos queremos agradecer aos participantes a súa colaboración e esperamos que en próximas edicións poidamos acoller a todas aquelas persoas que quixeron participar e non puideron. Queremos agradecer tamén ao Albergue Alentea o trato e a súa boa cociña, moi ben valorada.

Pódese consultar o informe completo do campo na web: www.proxectorios.org